

Artikkeli vapaasti julkaistavissa

(Tiivistelmä Luovien alojen seminaarissa 19.5.2011 Kemijärvellä, järjestäjä Pienyritykset kasvuntuojina-hanke Itä-Lapin ammattiopisto/Työelämän kehittämisspalvelut, hankkeen rahoittaja OKM)

Itä-Lappiin tarvitaan alueellinen kehittämisverkosto

On haastavaa määrittää yleistettävästi käsitettä luovuus. Luovuus liitetään aina jonkinlaiseen luovaan prosessiin. Tutkijat ovat pitäneet luovuuden tunnusomaisena piirteenä jonkin uudenlaisen, hyödyllisen ja omaperäisen tuottamista. Siis juuri sitä, mitä tarvitaan hyvinvoinnin vahvistamiseen.

Taustaa:

Luovien alojen yrittäjäyys on kasvava yritystoiminnan alue. Euroopassa kulttuurin ja luovien alojen sektorin arvo oli vuonna 2003 enemmän kuin autonvalmistusteollisuuden tai ICT-sektorin.

Luovien alojen yrittäjäyden kehittämisen kautta Suomi voi tulevaisuudessa vahvistaa muiden toimialojen ja koko maan kilpailukykyä. Tulevaisuudessa tuotteiden ja palveluiden tuotemerkit ja brändit ovat yhä vahvemmassa asemassa ja niihin liittyvä osaaminen on luovien alojen ydintä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön vuoteen 2015 tähtäävän luovien alojen yrittäjäyden kehittämisstrategian tavoitte on luoda suotuisa, uskaltamiseen kannustava toimintaympäristö luovien alojen yrityksille. Yritysten kautta voi syntyä uudenlaisia tuotteita ja palveluita eri toimialoille, jotka vahvistavat samalla muidenkin toimialojen kehittymistä. Tavoitteena on saada luovien alojen yritysten liiketoimintaa kehitettyä siten, että entistä useamman yrityksen kasvu ja kansainvälistyminen on mahdollista.

Toteutus:

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa, Itä-Lapin ammattiopiston hallinnoissa Pienyritykset kasvuntuojina – hankkeessa on tehty luovien alojen kartoitusta. Se lähti liikkeelle Itä-Lapin alueen yrittäjäkentältä saapuneiden ehdotusten, toiveiden ja kyselyjen ansiosta. Hankkeen avulla on nostettu luovien alojen toimijoita esille sekä tarkasteltu alan mahdollisuuksia edistää, virkistää ja monipuolistaa elinkeinoelämän kenttää.

Luovien alojen hankkeita on jo vuosia tehty eri puolilla Suomea, Lapissakin on pitkälle edenneitä projekteja, mm. Peräpohjolan Kehitys ry:n Jokivarsilta markkinoille -hanke, joka on järjestänyt mm. käsityöläisille useita koulutuksia ja tilaisuuksia eri puolille Lappia, mutta Itä-Lappi on jäänyt valitettavasti tässä mittelössä katvealueelle.

Haastatteluiden taustaa ja tuloksia:

Haastattelut tehtiin aluksi puhelimitse ja sähköpostin välityksellä, jonka jälkeen lähdettiin kuntakierrokselle Itä-Lapin alueelle. Kahden hankkeen voimin pidettiin maaliskuussa tiedotustilaisuudet lähikunnissa Luonnontuotealan koulutuksesta sekä käsityö- ja taideohjelmien peruskartoituksesta. Haastatteluja tehtiin noin sata kappaletta, saman verran myös ideoita, ajatuksia ja koulutus- ja kehittämistoiveita tuli esille.

Eräänä tärkeimmistä asioista penättiin alueellisen elinkeinopolitiikan aktiivisempaa ja vahvempaa osallistumista luovien alojen yritysten toimintaedellytysten tukemisessa ja kehittämisessä. Itä-Lapin alueelle toivotaan Jalostamo-palvelua, jonka toiminnan keskeinen tavoite on auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan.

Itä-Lapin alueella tehdyssä kartoituksessa nousi esiin runsaasti ideoita, jotka pohjautuvat jo olemassa olevaan osaamiseen, sijaintiin, raaka-ainevaroihin, yhteyksiin ja mahdollisuuksiin jalostaa tuotteita. Tähän mahdollisuuteen tarttuminen elinkeinopolitiikassa merkitsisi sitä, että hyvä idea muuttuisi hyvinvoinniksi idean omistajalle itselleen ja muille, verotuloiksi ja työpaikoiksi alueelle. Tuote- ja yritysideoit toteutuessaan vahvistavat alueen elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Muun muassa paikallinen musiikki, alueen liikunta- ja urheilualat, sedun tapahtumat, käsityöalat ja niissä eri työmenetelmät ja materiaalit sekä seudun perinteeseen nojaava tuotanto ovat nousseet vahvoina viesteinä esille. Puuta, luuta, kasveja, marjoja, sieniä, metalleja, nahkaa, villaa ja kiveä muun muassa halutaan jalostaa ja taitoja kehittää. Matkailuun liittyvät lukuisat palvelut mm. majoitus ja ruoka, terveys- ja hoitopalvelut, eri taiteenalat mm. teatteri, elo- ja valokuva, kuvataiteet sekä media ovat alueella uuden yritystoiminnan kehittämiskiinnostuksen kohteina.

Luonnontuotealat, joiden perusopetus on Itä-Lapin ammattioppilaitoksella juuri käynnistynyt, ja luovat alat voitaisiin yhdistää tulevaisuuden koulutustarjonnassa, sillä näiltä aloilta löytyy runsaasti yhtymäkohtia ja puhtaasta, monipuolisia raaka-aineita tarjoavasta luonnosta pohja jalostukselle ja nykyistä monipuolisemmalle yritystoiminnalle. Eteneminen liiketoimissa luovilla aloilla tapahtuisi useimmille pienin askelin, joillakin lähtövalmius ja asetelamat ovat jo kohdallaan kansainväliseen ja laajamittaiseen liiketoimintaan.

Itä-Lapin ammattiopisto nähdään alueella vahvuutena, samoin Itä-Lapin musiikkiopisto ja alueen kansalaisopistojen toiminta, jotka voivat tarjota puitteita ja osaavaa kumppanuutta tuotteiden, palveluiden, kestävän kehityksen ja elinkeinojen sekä alueen kilpailukykyyn vahvistamisessa.

Toimenpide-ehdotuksia:

Itä-Lapin alueelle on selkeä tarve koota alueellinen kehittämisverkosto luovien alojen toimijoista, lisäksi voidaan laatia käsikirja luovien toimialojen kehittämisestä.

Hankkeen aikana on jo toteutunut käsityöläisten verkosto, jonka koulutus alkaa suunnitelmien mukaan syksyllä 2011, ensimmäisenä vaiheena on CNC -koneen eli

nahan ja pehmeiden materiaalien leikkaus- ja kaavoituskoneen käyttöön opastava kurssi.

Luovien alojen osaamisen perustalle voidaan synnyttää uutta itsenäistä liiketoimintaa, se auttaa myös muita toimialoja parantamaan tuotteitaan ja palveluitaan sekä lisää koko alueen elinkeinojen kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta. Luovan talouden kehittämisen ytimessä on luovien alojen yrittäjyyden kehittäminen ja merkittävä osa yritysten liiketoiminnasta syntyy pääosin aineettoman omaisuuden, kuten tuotemerkkien, patenttien ja tekijänoikeuksien kaupallisesta hyödyntämisestä

Kasvun saavuttamiseksi luovien alojen on kehityttävä, koska alan yritykset ovat keskimäärin pieniä ja niiden liiketoimintaosaaminen heikkoa, lisäksi ideoijat, toteuttajat ja tarvitsijat kohtaavat harvoin. Kohtaamisia tarvitaan, monestakin syystä.

Luovan alan toimialatieto on tarpeen liittää alueelliseen yritysneuvoja-koulutukseen ja elinkeinostrategioihin. Tarvitaan asennemuutosta, kateus ja ahneus kannattaa valjastaa yhteisen päämäärän toteuttamiseen. Luodaan yhdessä, tehdään yhteistyötä yli kuntarajojen, kehitetään tiedotustoimintaa ja vahvistetaan hankkeiden välistä yhteistyötä. Mahdollisuuksien maailma ulottuvillamme, kunhan vain avaamme silmämme ja alamme arvostamaan sitä mitä meillä täällä on ja alamme toimimaan.

On tärkeää luoda elinmahdollisuuksia tuleville sukupolville, mm. perinteiset työtavat, ja materiaalien käyttö ym. on saatettava lasten ja nuorten tietoon ennen kuin on liian myöhäistä. Koulutusta olisi hyvä uudistaa siten, että luovat alat olisivat tarjolla jo varhaiskasvatus-vaiheessa ja jatkokoulutusmahdollisuus aikuisikään saakka.

Nuorille on eduksi ja kannattavaa annetaa mahdollisuus luovuuteen – tietokoneiden valmiiksi pureksittu maailma ei kehitä luovuutta, vaan pahimmassa tapauksessa aiheuttaa syrjäytymistä ja ahdistusta.

Aikuiset kaipaavat tietoa, joten sitä on jaettava, esimerkiksi Lapin koulutusmahdollisuuksista. Kartoituksessa on selkeästi noussut esillä, että on tarpeen ottaa käyttöön Jalostamo-palvelu, joka tarjoaa luovan alan yrityksille tai yrittäjyyttä pohtiville apua arjen haasteisiin. On muistettava myös kolmannen sektorin eli nk. vapaan kansalaistoiminnan puolella löytyy lisäksi osaamisen kehittämistarpeita ja runsaasti potentiaalia.

Taiteilijaresidenssin mahdollisuudet:

Kemijärven taiteilijaresidenssissä on viiden toimintavuoden aikana vierailut n. 160 taiteilijaa 30 maasta ja kaikista maanosista. Vierailevat taiteilijat edustavat lähes kaikkia taiteen aloja. Taiteilijatalo on vuodesta 2005 ollut jäsenenä kansainvälisessä Res Artis – järjestössä, joka on maailmanlaajuinen taiteilijaresidenssien kattojärjestö, jossa jäseniä on nykyään. n.250.

Suomen pohjoisin ja toiseksi suurin taiteilijaresidenssi on herättänyt maailmalla erittäin paljon huomiota, sen toiminta on merkittävä koko Itä-Lapin alueelle, kunhan sen mahdollisuudet oikeasti ymmärretään.

Kemijärven taiteilijaresidenssi voisi toimia ns. ”luovuuden keskuksena”, joka tuottaisi koulutustilaisuuksia, työpajatoimintaa, yksilöohjausta - yhdessä tai erikseen paikallisten käsityö- ja taidealojen edustajien kanssa. Koulutuksessa voidaan olla mukana mm. eri

kielten, kulttuurien, tapakasvatuksen, sivistyksen, maantiedon ja historian saralla, myös hyvinvointipalveluja voidaan kehittää ja tuottaa eri tavoin.

Leena Mursu

Pienyritykset kasvuntuojina-hanke

Itä-Lapin ammattiopisto

leena.mursu@kemijarvi.fi